

інших осіб не буде, а незаконне заволодіння транспортним засобом з іншою, ніж його оборнення, метою, і його подальше знищення чи пошкодження повинно кваліфікуватися за сукупністю злочинів, які передбачені ст.ст. 289 і 194 КК України при доведенні наявності усіх обов'язкових ознак скоєного.

Однак, виникає питання як кваліфікувати діяння, яким було заподіяне умисне знищення або пошкодження транспортного засобу. На думку В. В. Ємельяненко, кваліфікація вчиненого лише за ст. 194 КК буде не достатньою. Вчений вважає, що незаконне заволодіння транспортним засобом посягає не тільки на відносини власності, а й на безпеку дорожнього руху механічного транспорту. Тобто, у випадках, коли винна особа заволодіває чужим майном з метою його пошкодження чи знищення, діяння кваліфікується тільки як умисне знищення чи пошкодження майна. На нашу думку, при незаконному заволодінні транспортним засобом шкода спричиняється ще й безпеці дорожнього руху механічного транспорту, тому в подібному випадку дії винного потрібно кваліфікувати за ст.ст. 289 та 194 КК України при наявності великого розміру заподіяної майнової шкоди.

Таким чином, проблема застосування ст. 289 КК України не вичерпується лише цим і потребує подальших ґрунтовних наукових досліджень. Її вивчення надасть пропозиції правоохоронним органам, що буде сприяти правильній кваліфікації незаконних заволодінь транспортними засобами.

УДК 343.57 (043.2)

Біла А. Ю., Константінова О. А., студентки,
Інститут прокуратури та слідства,
Національний університет «Одеська юридична академія», м. Одеса
Науковий керівник: Колодін Д. О., к.ю.н., доцент

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВРАХУВАННЯ СТАНУ СП'ЯНІННЯ СУБ'ЄКТІВ ТРАНСПОРТНИХ ЗЛОЧИНІВ

У судовій практиці судового розгляду кримінальних проваджень про транспортні злочини, вчинені суб'єктом у стані сп'яніння, склалися дві суперечливі тенденції. Одні судді вважають, що стан сп'яніння суб'єкта транспортного злочину є ознакою складу злочину, оскільки відповідні диспозиції кримінально-правових норм є бланкетними і відсилають до Правил дорожнього руху, в яких міститься заборона керувати транспортним засобом у стані алкогольного сп'яніння або перебуваючи під впливом наркотичних чи токсичних речовин (пп. «а» п. 2.9 Правил). Дотримуючись думки, що ця ознака впливає на кваліфікацію, вони акцентують на

неможливості подвійно враховувати її на підставі положень ч. 4 ст. 67 КК України.

На думку інших суддів, чинне кримінальне законодавство не містить приписів, які б забороняли враховувати у наведених випадках стан сп'яніння у якості обставини, що обтяжує покарання.

Та все ж постає питання: чи може враховуватися судом у якості обставини, що обтяжує покарання, вчинення злочину особою, що перебуває у стані алкогольного сп'яніння або у стані, викликаному вживанням наркотичних або інших одурманюючих засобів, якщо ця обставина врахована як ознака об'єктивної сторони злочину проти безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту?

Відповідно до п. 3 постанови Пленуму Верховного Суду України № 14 «Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті» від 23 грудня 2005 р., при розгляді проваджень про злочини, відповідальність за які встановлено статтями 286 - 288, 415 КК, слід мати на увазі, що диспозиції сформульованих у них норм - бланкетні. У зв'язку з цим суди повинні ретельно з'ясовувати і зазначати у вирокх, у чому саме полягали названі у перелічених статтях порушення; норми яких правил, інструкцій, інших нормативних актів не додержано; чи є причинний зв'язок між цими порушеннями та передбаченими законом суспільно небезпечними наслідками. З'ясування зазначених ознак та обґрунтування їх у вирокх передуює чіткому розмежуванню судами об'єктивних і суб'єктивних елементів складу злочину в цілому.

Названі у згаданій вище постанові порушення правил безпеки руху або експлуатації транспорту, суспільно небезпечні наслідки та причинний зв'язок між ними належать до ознак об'єктивної сторони злочину.

Відповідно до засад теорії кримінального права, об'єктивна сторона становить собою зовнішню сторону злочину, на відміну від суб'єктивних елементів (суб'єкта та суб'єктивної сторони), що характеризують склад злочину із внутрішнього боку.

Особливість причинного зв'язку у автотранспортних злочинах полягає у тому, що він встановлюється не між будь-якими діями водія та наслідками, а лише між такими діями (бездіяльністю), що утворюють порушення правил безпеки руху або експлуатації транспорту.

Перебіг причинного зв'язку у автотранспортних злочинах відбувається, зазвичай, у такій послідовності: 1) порушення правил безпеки руху або експлуатації транспорту; 2) виникнення небезпеки для руху (небезпечної дорожньої обстановки); 3) виникнення аварійної дорожньої обстановки;

- 4) виникнення дорожньо-транспортної пригоди (наїзд, зіткнення тощо);
- 5) настання наслідків у вигляді тілесних ушкоджень відповідного ступеня тяжкості або смерті потерпілої особи.

Суспільно небезпечні наслідки з об'єктивної сторони породжуються таким порушенням правил безпеки, що безпосередньо призводить до дорожньо-транспортної пригоди (наїзду, зіткнення, перекидання тощо). Стан сп'яніння водія, хоча і загрожує безпеці дорожнього руху, проте проявляється у злочині, передбаченому ст. 286 КК України, через певне порушення правил безпеки дорожнього руху, яке з об'єктивної сторони потенційно здатне спричинити дорожньо-транспортну пригоду. В багатьох ситуаціях стан сп'яніння водія може і не призвести до дорожньо-транспортної пригоди.

Порушення, передбачене пп. «а» п. 2.9 Правил дорожнього руху (керування транспортним засобом у стані сп'яніння), належить до характеристики стану свідомості та волі суб'єкта злочину, тобто, до внутрішніх характеристик складу злочину, у зв'язку з чим визнання порушення цього підпункту Правил дорожнього руху ознакою об'єктивної сторони злочину є необґрунтованим.

Отже, стан сп'яніння водія транспортного засобу як порушення пп. «а» п. 2.9 ПДР хоча і необхідно доводити у судовому розгляді, проте не можна вважати ознакою об'єктивної сторони злочину, що впливає на кваліфікацію. З наукової точки зору стан сп'яніння є суб'єктивною умовою, що призводить до виявлення в об'єктивному світі іншого порушення правил безпеки дорожнього руху, яке і необхідно визнавати ознакою об'єктивної сторони транспортного злочину. Тому не відбувається подвійна юридична оцінка однієї і тієї самої обставини - стану сп'яніння суб'єкта злочину - у випадках, коли суд визнає цей стан обставиною, що обтяжує покарання за транспортний злочин.

Література

1. Правила дорожнього руху: затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 р. № 1306 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-п>

2. Про практику застосування судами України законодавства у справах про деякі злочини проти безпеки дорожнього руху та експлуатації транспорту, а також про адміністративні правопорушення на транспорті: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 14 від 23 грудня 2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0014700-05>

3. Про практику призначення судами кримінального покарання: Постанова Пленуму Верховного Суду України № 7 від 24 жовтня 2003 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-03>